

Nr 99.

Av herr **Andersson** i Stockholm, **m. fl.**, om avslag å under fjärde huvudtiteln äskade anslag m. m.

I årets statsverksproposition begäres under fjärde huvudtiteln anslag till sammanlagt belopp av 101,696,000 kronor samt dessutom att reserverade medel skola få tagas i anspråk till ett belopp av över 3,000,000 kronor. Detta är visserligen en nedräkning av anslagen från föregående år, men det är dock regeringens mening, att omkring 105 milj. kronor skola utgivas för upprätthållande av militärväsendet. Och detta därtill i en tid, då mer än 200,000 av landets arbetare sakna arbete och därmed sakna det nödvändigaste för livets uppehälle.

»Militarismens miljoner åt de arbetslösa» är en devis, som under det senaste året även återfunnits på en del socialdemokratiska demonstrationsstandar. Det är emellertid inte tillräckligt att skriva detta på standaren den 1 maj och vid andra demonstrationstillfällen, utan, om innebörden i denna paroll skall kunna förverkligas, måste de som säga sig företräda den uppfattning, för vilken parollen giver uttryck, föra densamma med sig in i riksdagen och icke nog därmed de måste även föra den med sig in i regeringen. Efter den socialdemokratiska metoden invändes möjligen mot det ovan sagda, att man kan ju ej taga allt på en gång, vi få »minska successivt fram emot avrustning». Vi skola nedan återkomma till värdet av denna argumentering.

Arbetarklassens ställning till militärväsendet är klar. Dess omedelbara avskaffande är arbetarnas ståndpunkt. »Inte en man, inte ett öre till militarismen» är den gamla socialdemokratins hos landets arbetare djupt inrotade paroll, och denna paroll står fortfarande i den bästa samklang med arbetarklassens ståndpunkt i militärfrågan. Både nationellt och internationellt är militärväsendet till för uppehållande av det samhällssystem, under vilket arbetarna lida. Militärväsendet är den härskande klassens vapen emot arbetarna, därpå har senast under år 1931 givits så talande exempel, att ingen lär med framgång kunna bestrida detta förhållande. Det svenska militärväsendet blev i maj 1931 i tillfälle att mot arbetarna i Ådalen demonstrera sin uppgift. Det blev fem svenska arbetare, som föllö för den svenska militärens kulor. Befälhavaren och hans medverkande frikändes från straff. Militären hade endast fyllt sin uppgift.

När arbetarna på allvar kräva arbete och bröd, då mötas de av det medel i samhällets hand, som heter polis och militär. Det samhällssystem, som visat sig icke kunna bereda samhällets innevånare arbete och försörjningsmöjligheter, det samhällssystemet skall uppehållas med kulsprutor och bajonetter. De som

icke vilja finna sig i svält och nöd, de som icke kunna se sin hustru och sina barn duka under för den med arbetslösheten följande svälten, de skola, om de hos de maktägande kräva en annan ordning, mötas av det medel i de maktägandes hand, som för det kommande året skall sluka över hundra miljoner kronor.

Vid riksdagens behandling år 1921 av anslagen under fjärde huvudtiteln yttrade nuvarande försvarsministern bl. a. följande. »Vid Västernorrlands regemente vidtogs vid ett tillfälle, såsom herrarna torde hava sig bekant, formliga mobiliseringsåtgärder, och det lades i dagen från de militära myndigheternas sida en sådan brinnande iver, att man kanske aldrig någonsin tillförne skådat maken. I detta fall gällde det icke att resa ett värn utåt, utan här gällde det att taga militära vapen till hjälp åt svenska arbetsgivare i deras kamp för sänkta löner åt Sveriges arbetare. Under sådana förhållanden ber jag, att få säga, att det, från den principiella ståndpunkt vi intaga, icke kan vara tal om att med ett enda öre bidraga till att understödja en institution, som skulle kunna användas av vissa grupper av landets medborgare mot andra medborgare.

Med denna korta motivering ber jag att redan på denna punkt få yrka avslag, och i detta yrkande ligger självklart yrkande om avslag på varje anslag till militära ändamål.»

Det som sedan dess inträffat är händelserna i Ådalen. Det var militär från samma regemente, som sköt de fem arbetarna i Lunde. Dessa händelser ha ytterligare stärkt de skäl, som Vennerström anförde år 1921. Arbetarnas principiella ståndpunkt är densamma.

Det gives icke ett enda argument för arbetarna till att medverka till några som helst anslag för ett fortsatt upprätthållande av militarismen. Om det svenska militärväsendet ses mot bakgrunden av dess verkliga uppgifter, vad gives det då för skäl för en arbetareståndpunkt som säger, att man endast successivt skall minska militäranslagen? Intet sådant skäl gives, ty den ståndpunkten skiljer sig icke principiellt från den, de borgerliga grupperna i riksdagen intaga. Principiellt är anslag till militärväsendet lika oriktigt om anslaget är några miljoner större eller mindre. Detta är den riktiga ståndpunkt, åt vilken nuvarande statsrådet Vennerström gav uttryck år 1921. En ståndpunkt, som arbetarna fortfarande ha, men som herr Vennerström att döma av statsverkspropositionen tydligt helt övergivit.

Det senast uppmärksammade skälet mot en vägran av anslag till militära ändamål är, att resultatet av den i militärfrågan pågående utredningen först måste avvaktas. Detta skäl har ur arbetarnas synpunkt ingen bärighet. Militärväsendet är enligt försvarsministern avsett att »användas av en grupp av medborgare mot en annan grupp av medborgare», alltså av borgarklassen mot arbetarklassen. I den frågan har det givits tillräckliga bevis. En utredning om hur stort militärväsendet måste vara för att kunna fylla denna sin uppgift är ur arbetarsynpunkt icke av behovet. Ur arbetarsynpunkt »kan det icke vara

tal om att med ett enda öre bidraga till en institution», som skall användas på ovan angivet sätt. Därom är icke någon utredning erforderlig.

Beträffande de internationella synpunkterna på militärfrågan hänvisa vi till vår motion om utträde ur Nationernas Förbund.

I anslutning till de synpunkter vi här anfört komma vi, som nedan anges, till yrkandet om avslag på varje anslag till militärväsendet och inställande av alla militärövningar. Ett biträdande av detta vårt yrkande leder icke till fjärde huvudtiteln omedelbara avskaffande. Staten har genom tidigare riksdagsbeslut bundit sig för vissa löneutgifter. De vid de militära anstalterna anställda arbetarna kunna icke kastas i arbetslöshet, utan måste staten sörja för dessas försörjning. De belopp, som äro erforderliga härför, kunna således icke omedelbart dragas in. Regeringen bör emellertid omedelbart upptaga förhandlingar med representanter för de olika personalgrupperna vid försärväsendet i syfte att med dem träffa överenskommelse om de grunder, efter vilka ersättningar i fortsättningen skola utgå. De därvid överenskomna grunderna tillämpas omedelbart även för sådana befattningshavare, för vilka riksdagen fastställer lönerna. Förhandlingarna skola syfta till att omedelbart nedpressa statens utgifter för sådana ersättningar, vilka utgå efter officers- och underofficersavlösningsreglementena.

Genom dessa åtgärder göras vissa besparingar redan under instundande budgetår. Efter förda underhandlingar torde förslag beträffande grunderna för ersättning åt de befattningshavare, vilkas löner fastställas av riksdagen, böra föreläggas nästkommande års riksdag till prövning. Ett genomförande av detta vårt förslag skulle medföra, att omkring 47 miljoner kronor av det belopp regeringen föreslagit i anslag under fjärde huvudtiteln omedelbart lösgjordes. Dessa medel måste användas för lindrande av nöden bland de arbetslösa på sätt, vi i andra vid detta års riksdag väckta motioner föreslå. Efter utgången av budgetåret 1933—1934 kunna, genom de ovan omtalade åtgärderna, de utgifter, för vilka staten är bunden genom tidigare riksdagsbeslut, avsevärt nedbringas.

Regeringen skall åläggas att till 1934 års riksdag avgiva förslag angående produktivt utnyttjande av de arbetskrafter och de verkstäder och övriga lokaler, som genom riksdagens vägran att giva anslag till militära ändamål kunna bli lediga.

En detaljgranskning av de förslag, som äro framförda under fjärde huvudtiteln, utvisar en betydande skillnad mellan det socialdemokratiska förslag, som framfördes år 1932 och det som nu föreligger i den kungl. propositionen. Sålunda föreslog även socialdemokratiska gruppen år 1932 inställande av värnpliktsövningarna. Detta med motivering att medel skulle åstadkommas för bringande av hjälp till de arbetslösa. Nöden bland de arbetslösa är i år större än tidigare, och de förra året anförda skälen tala i år ännu starkare för värnpliktsövningarnas

omedelbara inställande. Sådant förslag återfinnes emellertid icke i propositionen, och av densamma framgår, att värnpliktsövningarna — om ock i begränsad omfattning — äro avsedda att under året förekomma.

I den nu föreliggande propositionen yrkas anslag till ett stort antal olika militära ändamål, till vilka den socialdemokratiska gruppen år 1932 föreslog, att inga eller betydligt mindre anslag skulle givas. Detta trots att i år ännu större behov av hjälp åt krisens offer föreligga. Propositionen visar, att regeringen icke ingripit mot de dubbelbetalningar för tjänstgöringen, som nu i stor utsträckning förekomma vid militärväsendet. Dessa dubbelbetalningar ligga i en hel del av de arvoden, som förekomma i förteckningen över i stat icke upptagna arvoden. Dessa arvoden, som utgå till köksföreståndare vid truppförbanden och för andra liknande befattningar, äro en särskild ersättning till vederbörande för att de förrätta sin tjänst. Den fastställda lönen måste anses utgöra ersättning för tjänsten, och dessa olika arvoden utöver fastställd lön kunna utan vidare indragas utan att någon orätt begås mot de som inneha dessa befattningar. Ett av bevisen för att sparsamhetsviljan icke kommit till uttryck gentemot officerarna är de föreslagna lönerna åt militärerna på övergångsstat. Beträffande dessa, som icke utföra någon tjänstgöring, har riksdagen i sin hand att sänka grundlönen med 4 % och dessutom att taga bort dyrtidstillägget. Även de lägsta av dessa officerare på övergångsstat ha en lön, som med tusentals kronor om året överstiger de löner, som utgå till befattningshavare vid övriga statsverk, som arbeta full tid åt staten. Trots detta har regeringen ej föreslagit den ytterst väl motiverade nedsättning för dessa på övergångsstat, ehuru en sådan nedsättning skulle medföra en besparing på mellan 850,000 och 900,000 kronor för nästa budgetår.

Däremot har regeringen ansett, att besparingarna utan vidare skulle kunna gå ut över de vid militärväsendet anställda arbetarna, och några stödåtgärder för deras vidkommande har av regeringen icke satts ifråga. I det stället säger försvarsministern, att han förutsätter, att inkomsterna för vissa grupper av dessa arbetare skola minskas med 25 procent under det normala. Detta skulle medföra, att lönen för de kvinnliga arbetarna vid ammunitionsfabriken i Stockholm blev omkring 27 kronor pr vecka. Även för de manliga arbetarna såväl i Stockholm som på andra platser äro de av försvarsministern föreslagna lönesänkningarna omöjliga att bära, därest icke respektive kommuner skola nödgas träda emellan.

Det måste vara mot arbetarna, vilka äro de i ekonomiskt avseende sämst ställda, som staten har förpliktelser. De skäl, vi här anfört, leda till kravet på, att intet anslag vidare beviljas till militära ändamål och att regeringen ålägges att tillse, att de minsta möjliga kostnader åsamkas staten för avveckling av med fjärde huvudtiteln sammanhängande institutionerna och få vi i anslutning härtill hemställa,

att riksdagen måtte besluta

1) att avslå under fjärde huvudtiteln äskade anslag till militärväsendet, 101,696,000 kronor;

2) att överskottet av de medel, som i budgetplanen beräknats för fjärde huvudtiteln, varom årets riksdag har att besluta, sedan avlöningar till försvarsverkens arbetare avräknats, måtte disponeras till hjälpåtgärder för de arbetslösa enligt grunder, som av riksdagen i annat sammanhang beslutas.

Stockholm den 19 januari 1933.

Edoff Andersson.

Karl Kilbom.

Aug. Spångberg.

Verner Karlsson.

Viktor Herou.

Nils Flyg.
